

Comuna Mihail Kogălniceanu este situată la 26 km de municipiul Constanța, pe culoarul de transport București-Urziceni-Slobozia-Țândărei-Hârșova-Constanța, fiind cea mai mare unitate administrativ-teritorială a județului Constanța.

Localitatea se învecinează la N cu teritoriile comunelor Târgușor și Cogeașlac, la NE cu Săcele, la E cu Năvodari și Corbu, la SE cu Lumina și Ovidiu, la SV cu Castelu, iar la V cu teritoriul comunei Nicolae Bălcescu.

În ceea ce privește cadrul natural, zona comunei Mihail Kogălniceanu beneficiază de existența unor rezervații naturale de importanță deosebită: Pădurea Sitormanului, cu un ecosistem de stepă, cu floră și faună de influență mediteraneană, dealurile cu bujori de stepă și brândușe din zona Palazu Mare, Peșterea de Cristal, cu râu subteran, din Piatra. Prin zonă trec râul Casimcea și pârâul Agigabul.

Informațiile legate de istoricul așezării, arată că zona a fost locuită încă din preistorie. Așezarea neolitică de la Sitorman, care aparține culturilor Hamangia și Gumelnița, aflată în imediata apropiere a localității, sau descoperirile arheologice de epocă romană, care amintesc de *vicus Clementianus* (așezare romană atestată în partea de SV a actualei comune), stau mărturie în acest sens.

Localitatea Mihail Kogălniceanu este atestată sub numele de Karamurat (Murat cel Negru) de către călătorul turc Evlia Celebi, în anul 1651.

Conform documentelor, la început, satul întemeiat de Kara Murat, a fost locuit de cca 300 familii de tătari aduși din Crimeea. Aceștia se ocupau cu creșterea cailor, dar și cu agricultura.

În perioada anilor 1879-1880, în Karamurat s-au așezat familii de români transilvăneni (mocani), sosiți prin transumanță.

Primele 20-30 de familii de germani au ajuns în Karamurat în anul 1876, venind aici din Krasna (Basarabia) și având ca ocupații principale agricultura și creșterea animalelor. Aceștia au întemeiat aici Cartierul Nemțesc, au adus cu ei unelte și mașini agricole, au trasat drumuri largi și au încetățenit în partea locului obiceiul de a împrejmui casa cu gard, au amenajat trotuare și au plantat flori, iar în viața socială au instituit binecunoscuta rigoare nemțească.

În anii următori, în localitate s-au stabilit grupuri de coloniști germani, catolici din Cherson, Alsacia, Baden, Rin. Unii dintre ei s-au implicat în viața publică, deținând importante funcții pe plan local. O grijă deosebită, din momentul sosirii lor în

sat, a fost ridicarea unei capele și a două cămăruțe pentru pastor, iar apoi a clădirii școlii.

Populație harnică, disciplinată și cu spirit comunitar puternic, germanii și-au clădit aici gospodării solide, cu case mari, contribuind în același timp la prosperitatea și dezvoltarea comunei.

La începutul secolului al XX-lea, Karamurat era considerată dintre cele mai bogate și frumoase comune din Dobrogea. Terenurile agricole erau cultivate cu grâu, ovăz, orz, porumb, rapiță, floarea-soarelui, iar fiecare sătean avea vie proprie și gospodării unde se creșteau cai, vaci, porci, păsări și oi. Cea mai mare parte dintre coloniștii germani stabiliți în Dobrogea se ocupau cu agricultura, ceilalți lucrând în mica industrie sau făcând comerț. Cerealele se valorificau pe piața din Constanța, la fel ca și laptele, carnea, ouăle, fructele sau legumele. În anul 1922, în localitate funcționa o moară cu motor, al cărei proprietar era Peter Menges.

În comună existau căruțași, fierari, tâmplari, croitori, panofari, lăcătuși, zidari, pietrari.

Între 1840 și 1940, germanii din Dobrogea au trăit într-un ținut relativ închis, între Dunăre și Marea Neagră. Traiul în comun cu celelalte etnii conlocuitoare – turci, tătari, bulgari, greci, evrei, armeni, cu religii și obiceiuri diferite – nu au influențat însă obiceiurile și limba, religia și cultura.

Despre copilăria germanilor din Dobrogea se știe că era legată în general de specificul vieții la țară. Deși mergeau la școală la vârsta de 7-8 ani, până atunci, copiii primeau primele noțiuni educative în familie. Asta cu atât mai mult cu cât multe sate nu dispuneau de școli în limba maternă, nici chiar în limba română. La școală era însă primul contact cultural cu lumea înconjurătoare.

Cu toate că majoritatea germanilor trăia la țară, contactul cu orașele nu lipsea. Copiii care doreau să își continue studiile se înscriau la școala germană evanghelică din Constanța. Etnicii germani comunicau în limba maternă atât acasă, cât și în sat chiar dacă nu exista nicio legătură cu Germania.

Târziu au venit în Dobrogea și primii pastori și învățători din Germania, Elveția sau chiar Transilvania. Aceștia au adus cu ei reviste și material didactic, astfel încât, după 1930 și până la plecare, viața și cultura germană au fost intens propagate în rândul locuitorilor care au aflat mai multe despre originile lor.

Documentele au păstrat numele primului pastor din comună, Willibald Steffen, venit din Elveția, care a fost atât pastor, cât și învățător.

De altfel, primul contact cu religia se producea încă din copilărie, în casa părintească, unde existau imagini cu *Isus rugându-se în Grădina Ghetsimani*, cu *Nașterea* și *Cei Trei Magi* sau cu *Îngerii Domnului*. De mici, li se insufla copiilor că trebuie să facă numai fapte bune, ca să ajungă în Rai, iar dacă nu respectă *cele 10 porunci* și calcă strâmb, vor ajunge în Iad.

Construcția școlii din localitate a fost inițiată în anul 1889, an în care s-a pus și temelia casei parohiale, dar și a mării biserici catolice⁵. Această din urmă, a fost terminată și sfințită în anul 1902.

Despre copilăria copiilor germani și cât de apropiate erau legăturile între aceștia și copii de alte etnii, se amintește într-o mărturie scrisă a unui tătar din satul Cobadin: „Când eram mic, împrejurul nostru, toți vecinii noștri erau nemți. Acasă între noi vorbeam tătarește dar când ne jucam cu copiii vecinilor ne înțelegeam în dialectul șwab”.

Primele case¹ au fost mici, iar o grijă deosebită au avut să ridice o capelă și două cămăruțe pentru pastor și apoi o clădire pentru școală. Cu timpul însă și-au durat case mari și solide construite din chirpici, cu fațade văruite și înșirate, alăturat, pe stânga și dreapta unei străzi late și pietruite.

Casele erau acoperite cu stuf, în straturi groase și curțile erau împrejmuite cu farduri de stuf, iar în fața casei era lăsat un loc pentru grădinița de flori. Curți erau mari (2000-4000 mp) de formă dreptunghiulară, cu latura mică spre stradă, având 16-18 m.

Casele² cu acoperișuri în două ape erau liniare, cu 3-4 camere și cu anexele închizând sub formă de „L” curtea pe două laturi.

În prima jumătate a secolului XX germanii dobrogeni au construit mori, ateliere diverse, au deschis bănci populare, au importat din Germania utilaj agricol și tractoare. Odată cu creșterea bunăstării lor și cu noile tehnologii au trecut la construirea caselor din piatră și cărămidă, cu acoperișuri din țigla sau tablă, cu garduri din lemn și metal.

Cartierul Nemțesc³ de odinioară din Mihail Kogălniceanu, cu case mari și impunătoare, văruite și astăzi într-un alb imaculat, cu beciuri specifice și flori la geam, te trimite înapoi, în timp. Astăzi, fostul Cartier Nemțesc este locuit astăzi de aromâni.

Zidurile groase de aproape un metru, pereții înalți care ascund camere spațioase și multe la număr nici nu puteau fi un impediment pentru cei veniți să locuiască în fostele locuințe ale nemților.

Arhitectura bine definită a clădirilor, linii precise și culori sobre, flori și multă verdeață în jurul

caselor, străzi⁴ bine consolidate și foarte late, au creionat un cartier extrem de pretențios pentru acele vremuri dar ale cărui rezonanțe străbat și astăzi printre urmele altor civilizații co-existente, una de factură orientală iar cealaltă a populației românești, puternic balcanizată.

Mărturiile lui Villy Visošensky, etnic german, profesor la Liceul din Mihail Kogălniceanu sunt sugestive pentru viața nemților în această așezare.

“Familia mea a venit după 1877, din regiunea Saxonia, au trecut prin Polonia, motiv pentru care numele meu are și oarecare rezonanțe poloneze – Visošensky – apoi au venit în Dobrogea. Nemții au făcut din comuna noastră una dintre cele mai frumoase și cele mai bine dezvoltate. În 1936 comuna noastră era o comună model datorită elementelor și aportului etnicilor germani. În primul rând, când au venit în Dobrogea, ei au trasat cartierul nemțesc, care este extraordinar de frumos, bine așezat, cu străzi largi, aproape ca niște bulevarde, ei au introdus în comuna noastră gardul, ei au pus trotuare, au adus florile, creșterea păsărilor, au zidit biserica aceasta care este una dintre cele mai frumoase în stil gotic, au adus o serie de unelte agricole: vânturătoarea, secerătoarea mecanică... fiecare aveau pluguri, cai, uneltele le țineau pe câmp, nu le aduceau niciodată acasă. Ei se trezeau la 5 dimineața, până la 10 mergeau la câmp, unde munceau, apoi la orele prânzului veneau acasă și se odihneau până la 3 – 4 după amiază, după care de la 4 până la 10 seara se întorceau pe câmp la muncă. Și-au făcut garduri, au pus flori, și-au amenajat trotuare, lucruri pe care le-au împrumutat și românii noștri – factor de civilizație. O casă se ridica într-o săptămână. Toată comunitatea germană muncea – femeile făceau mâncare, bărbații făceau chirpici, lemnărie, tâmplărie, zidărie și într-o săptămână se ridica locuința. Era acest spirit de unitate. Ceea ce este interesant este faptul că în jurul anului 1930, în Mihail Kogălniceanu, populația majoritară era formată din etnici germani. Erau peste 1500 din aproape 3000 de locuitori, ceea ce a și dus la schimbarea denumirii din Karamuratul turcesc în cea de Ferdinand, până la 1940, când s-a produs tragedia și au mai rămas cinci familii, printre care și familia mea – bunicul meu. Erau legați de aceste locuri – bunicul avea 4 copii.”⁷

Villy Visošensky este neamț după tată și aromân după mamă, un nostalgic după spiritualitatea germană care, după cum el însuși recunoaște, s-a prăpădit în Dobrogea, și un păstrător înfocat al tradițiilor aromâne, în care s-a refugiat după ce cultura și bogăția moștenită pe linie paternă s-au pierdut odată cu trecerea timpului... Familia

lui a venit în Dobrogea în al doilea val de colonizare și se trage din regiunea Saxonia, trecând și prin Polonia. Așa se explică și rezonanța poloneză din nume – Visošensky.

Familia bunicilor a fost printre puținele familii de germani care au rămas în Mihail Kogălniceanu după plecarea nemților din 1940. Bunicul a ales să rămână pentru că avea o gospodărie foarte mare, avea patru copii și îl lega de aceste locuri un sentiment aparte. Au rămas, dar viața nu a fost ușoară mai apoi, în timpul regimului comunist.

În anul 1940, propaganda statului german, perspectivele economice mai bune, și nu în ultimul rând realitățile din Dobrogea, prilejuite de război, i-au determinat pe etnicii germani să părăsească ținuturile care i-au adoptat și să emigreze în Germania. În acel an, din Mihail Kogălniceanu (Ferdinand I) au plecat 1450 de germani, care și-au părăsit casele, gospodăriile, morții din cimitire⁶

agoniseala anilor de muncă petrecuți aici, iar în locul lor au venit aromânii. După acest exod, în Mihail Kogălniceanu au rămas 15 etnici germani, grupați în 4-5 familii.

În 1940, din Mihail Kogălniceanu au plecat etnicii germani și au venit aromânii care s-au așezat în fostul cartier nemțesc. Au preluat casele nemțești. Prin 1970 – 1975, când etnicii germani au început să se întoarcă în România, chiar și pentru scurte vizite, au rămas surprinși să vadă cât de bine au fost păstrate gospodăriile lor. Germanii au mulțumit atunci aromânilor pentru acest lucru.

„Dobrogea este pământul cu lapte și miere pentru noi, nemții... Dobrogea i-a îmbrățișat dar din păcate, Dobrogea, din punct de vedere al spiritualității nemțești, a murit. Câteva familii răzlețe, căsătorii mixte, bisericile au fost transformate din catolice în ortodoxe. Adevăratele comori sunt bătrânii care însă nici ei nu mai sunt.”⁸

NOTE

1. Mihail Kogălniceanu – casă nemțească
2. Mihail Kogălniceanu – casă nemțească
3. Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc
4. Mihail Kogălniceanu – străzi late
5. Mihail Kogălniceanu – biserica nemțească

6. Mihail Kogălniceanu – cimitirul nemțesc
7. Mărturii - Villy Visošensky (neamț la origine), profesor Liceul Mihail Kogălniceanu
8. Ibidem

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. Mustafa Ali Mehmet – Călători străini despre Țările Române, București, 1976
2. Căpitanul M.D. Ionescu, Dobrogea în pragul veacului al XX-lea. Geografia matematică, fizică, politică economică și militară, Atelierele Grafice „I.V. Socecu”, București, 1904

3. Vasile Nicoară, Dobrogea – spațiu geografic multicultural, Editura „Muntenia”, Constanța, 2006
4. Horia Stinghe, Comelia Toma, Despre germanii din Dobrogea, Editura „Ex Ponto”, Constanța, 2007
5. Germanii dobrogeni istorie și civilizație (coord. Valentin Ciorbea), Editura „Muntenia”, Constanța, 2007

Mihail Kogălniceanu – casă nemțească¹

Mihail Kogălniceanu – casă nemțească¹

Mihail Kogălniceanu – casă nemțească²

Mihail Kogălniceanu – casă nemțească²

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc³

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc³

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc³

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc³

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc, străzi late⁴

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc, străzi late⁴

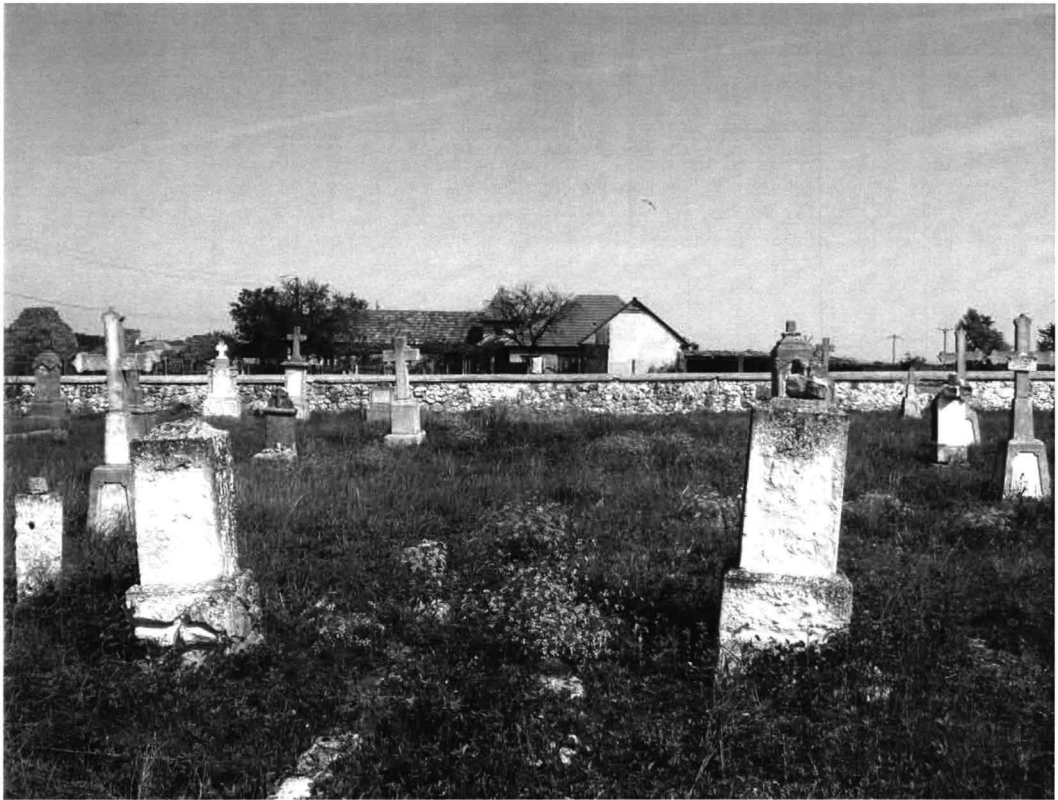

Mihail Kogălniceanu – biserica nemțească⁵

Mihail Kogălniceanu – biserica nemțească⁵

Mihail Kogălniceanu – cimitirul nemțesc⁶

Mihail Kogălniceanu – cimitirul nemțesc⁶

Mihail Kogălniceanu – cartierul nemțesc